

EPOCA RELIGIEI

Credinta crestina sta la baza civilizatiei europene. Dar pe parcurs ce biserica devenea tot mai puternica si privilegiata, au aparut tot mai multe revolte cauzate de disensiuni, intensificate de o serie de dispute interne, scandaluri si separari.

In sec. al X-lea, Europa crestina a inceput sa-si anihileze inamicii si sa se extinda. Pentru o perioada de timp acest lucru era valabil, in mod egal, pentru ambele Europe, si cea de vest, dominata de crestinismul catolic si pentru cea de est, unde biserica ortodoxa ii convertea pe slavi intr-un ritm constant. Cele doua biserici sunt deja separate, isi creeza traditii diferite, desi incercari de reunificare au continuat sa fie facute.

Cele doua biserici aveau in fata viitor cu totul diferit. Asupra bisericii ortodoxe se executa o presiune tot mai mare din cauza extinderii islamismului. In vest insa urmatoarele cateva secole vor deveni "epoca religiei", in care biserica si religia influenteza toate domeniile vietii.

Atractia imediata

Au existat multe motive pentru aceasta. Atractia religiei a avut un impact imediat si evident intr-o lume brutala si nesigura. Majoritatea oamenilor din epoca medievala duceau o viata grea cu multe neajunsuri. Acest lucru a facut din promisiunea crestina a unei eternitati pline de bucurie, un lucru, in particular, foarte atragator, iar biserica detinea cheile unei vieti eterne.

Preotimea efectiv a monopolizat sistemul educational - doar cativa dintre profani erau chiar invatati - si numai ei puteau citi si intelege versiunile latine, grecesti si ebraice in care era scrisa Scriptura. Pornind de la fiecare aspect - si mai presus de toate cand liturghia a fost celebrata de catre un preot - biserica a devenit un factor indispensabil in a realiza contactul dintre Dumnezeu si omenire. Ca rezultat, religia a devenit centrul vietii oamenilor si treptat, preotimea a ajuns sa fie considerata ca persoane superioare - in cel mai bun caz o elita spirituala, iar in cel mai rau caz o casta privilegiata.

Elita spirituala

La inceputul evului mediu majoritatea oamenilor au adoptat viziunea "elitei spirituale". Acest lucru era, in special, adevarat in ceea ce-i priveste pe calugari si pe maici. Acest fapt a fost vazut ca cel mai dorit fel de viata crestina, si astfel monastismul a luat amploare, a inflorit la inceputul secolului al V-lea, cand Sf. Benedict si-a conceput regulile monastice.

Secolul X si XI sunt martore ale unei mai profunde reinvieri, incepand in 910 cu intemeierea in Franta a manastirii Cluny. Curand aceasta mare manastire a devenit un model pentru altii, si in cateva decenii au ajuns sa fie 1500 de manastiri care i-au urmat exemplul. Influenta cluniana a fost resimtita in comunitatea crestina din vest, inspirand biserica sa curme abuzurile si sa impuna o disciplina uniforma asupra membrilor sai.

Puterea Papalitatii

În secolul XI, multe ordine monastice noi au fost fondate, inclusiv cel al cisterciencilor foarte disciplinați. Papalitatea a "detronat" dominația sfinților împărați romani și a continuat să lupte pentru dreptul său de a controla evenimentele din cadrul bisericii. Frația Viermilor a adus această dispută.

Investitura controversată, la o concluzie cu succes. Între timp, prima cruciadă (1096-99) condusă de Papa Urban al II-lea a ridicat prestigiul papal la noi înalțimi. În sec. următor, papalitatea deja funcționa mai mult ca un jucător în politica europeană decât ca o forță spirituală. Secolele XII și XIII sunt văzute ca punctul cel mai înalt al civilizației medievale, iar istoricii Evului Mediu sunt inclinați să spună că Renasterea din secolul XII a fost mult mai importantă decât ultima și mai renumită Renastere italiană. O creștere a populației, o îmbunătățire a metodelor din agricultură, dezvoltarea orașelor precum și comerțul au dat un nou încredere societății europene.

Intemeierea universității

Un prim rezultat al acestei expansiuni generale, a fost o creștere mare de oameni educați (de ex., ca și administratori, secretari, și avocați), iar acest lucru a dus la o dezvoltare a unei noi instituții de învățământ superior - universitatea. Universitatea din Bologna, fondată în 1158, a fost prima, urmată de cea de la Paris, Oxford, Cambridge și Heidelberg. Prin secolul XIV universitățile erau de găsit peste tot în Europa.

În același timp au fost traduse texte ale autorilor greci care până atunci nu au fost cunoscute. Aceste texte au fost conservate și transmise de către lumea islamică. Limba în care au fost traduse este limba latină, limba învățaților din vest. Ei au deschis noi drumuri către materii cum ar fi: logică, geometria, medicina, și astronomia. De asemenea, ei au creat problemele de intelect, deoarece adesea apăreau contradicții între învățăturile antice și cele ale bisericii. O serie de mari gânditori medievali cunoscuți ca filozofi învățați au abordat aceste probleme. Cea mai remarcabilă figură, cea a Sf. Thomas Aquinas (c. 1225-74) a scris lucrarea Summa Theologia intentionând să aducă credința și rațiunea la același nivel, fapt care și astăzi reprezintă baza filozofiei catolice.

Saracia sfântă

Una dintre cele mai atractive figuri medievale a fost un italian, Sf. Francisc de Assisi (1182-1216) care și-a abandonat viața plină de belșug pentru a trăi "sfânta saracie". Caldura lui umană și dragostea pentru întreaga creație - văzută în scene ca predica lui către pasări - au introdus o nouă viziune în creștinătate care înainte lua în răș lumea materială. De asemenea, Sf. Francisc a întemeiat Ordinul Franciscan al calugarilor, dedicați saraciei, castității și supunerii, dar trăind în lume ca și cerșetori, predicând și efectuând lucrări bune. Printr-o strânsă legătură cu Sf. Francis, Sf. Clare a fondat și el un ordin similar pentru femei, numit Ordinul celor Saraci. Un alt ordin al cerșetorilor, cel al Dominicanelor a fost de asemenea fondat la începutul secolului XII.

În ochii unora saracia și umilinta Sfantului Francisc, atât de supus Evangheliilor, au pus o lumină nefavorabilă asupra splendorii și bunăstării lumesti de care beneficia Papalitatea și Biserica. Pe la mijlocul secolului al XIII-lea Papa a devenit un stăpan teritorial în Italia,

si de asemenea capul unei largi organizatii internationale cu proprii ei administratori instruiti si cu propriile instrumente de colectat taxele. Peste tot biserica avea o pozitie privilegiata, fiind sustinuta de inaltele tribunale speciale, singurele institutii carora ii dadeau socoteala, unde pedepsele erau considerabil mai usoare decat cele imputate profanilor pentru ofense comparabile.

Acestea si multe alte resentimente au devenit tot mai mari cand orasele au inceput sa infloreasca si sa se imbogateasca, iar numarul laicilor bogati cu stiinta de carte si bine informati crestea. Profanii erau extrem de piosi si nerabdatori sa participe tot mai mult la viata religioasa.

Printre altele, entuziasmul lor s-a aratat in cladirea marilor catedrale catolice de la jumatatea sec. XII, fapt care ar fi fost imposibil de realizat fara fonduri furnizate de oraseni de-a lungul multor generatii. Era implicata evlavia, precum si mandria civica, iar o parte din impulsul de a construi catedrale cum nu s-au mai vazut era fara indoiala o dorinta de a intrece alte comunitati. Ca si rezultat al acestui amestec de motive, turlele bisericii si catedralei erau dominate de linia cerului din aproape toate orasele pana in secolul XX - lucru elocvent si durabil ce aducea aminte de Epoca Religiei.

La cea mai indepartata extrema a sa, disensiunea cu biserica s-a aratat in sine in procesul de dezvoltare a ereziei - forme ale credintei crestine in contradictie cu doctrina catolica expusa de papa. La inceputul secolului XII o puternica erezie a luat nastere in Provence (sudul Frantei), unde Catharii sau Albigenzii au devenit atat de puternici incat Papa Inocentiu al III a proclamat o cruciada impotriva lor; au fost exterminati de catre regele Louis al VIII-lea si de catre nobilii din nordul Frantei carora aceasta datorie pioasa le-a adus recompense materiale precum si politice.

Credinte diferite

Catharii detineau niste doctrine - de notat era credinta in natura rea a lumii - care cu siguranta nu putea sa fie de acord cu catolicismul. Intr-un numar de alte secte, de ex. waldensianismul, accentul era pe intoarcerea la o viata caracterizata de o simplitate biblica, ca cea pe care Isus si discipolii sai au trait-o - si cu siguranta nu condusa de papa si principi ai bisericii.

De fapt se sugerau aceleasi idei din viata Sf. Francisc, care a ramas in cadrul bisericii si a devenit unul din sfintii ei. Dar dupa moartea sa, franciscanii s-au reorganizat in linii mai putin comunitare si au fost luate masuri ferme impotriva adeptilor sfantului Francis care doreau ca ordinul sa ramana fara avere. Prin secolul al XIII-lea atitudinea bisericii fata de eretici s-a inasprit, iar in 1232 a fost infiintata celebra Inchizitie pentru a-i investiga si eradica pe cei care aduceau ofense la adreasa bisericii.

In timpul acestei perioade papalitatea a atins culmea puterii sale politice, in cele din urma innabusind incercarile Sfintilor Imparati Romani de a controla Germania si Italia.

Oricum, au aparut noi adversitari aproape imediat. Pe la inceputul sec. al XIV-lea monarhii au format natiunistate cum ar fi Franta si Anglia. Desi loiali bisericii, monarhii au hotarat sa nu mai permita amestecul Papalitatii in viata bisericilor nationale; iar clerul lor, care incepea sa formeze imaginea unei biserici nationale, a avut tendinta sa o sustina. In momentul cand Papa Bonifaciu (1294-1303) isi exprima marea sa pretentie asupra

dreptului la papalitate - de fapt, dominatia peste toti conducatorii - puterea papalitatii o luase pe drumul declinului care curand deveni catastrofal.

Acest lucru s-a intamplat in timpul pontificatului (domnia papei) lui Clement al V-lea (1355-14), care a devenit un prizonier virtual al regelui Frantei, Philip al IV-lea. In 1307 papa Clement a fost obligat sa colaboreze la distrugerea Cavalerilor Ordinului Templului (Templi-erilor), un vechi ordin cruciadic care devenise extrem de bogat. Arestarile in masa, tortura si confesiunile fortate au facut ca Templierii sa fie acuzati de o varietate de lucruri rele, de practici ciudate si conspirative, care, de fapt, au putut avea sau nu un temei adevarat. Multi au fost executati, iar averea lor data regelui.

Papalitatea discreditata

In 1309, Clement s-a stabilit la Avignon, la granita cu Franta, si aceasta a continuat sa fie rezidenta papala pana in 1377. In timpul acestei "Captivitati Babiloniene", papii au fost, inevitabil, vazuti ca si marionete ale Frantei, iar intrigile politice si pretentiile financiare ale unui papa de mai demult, Ioan al XXII-lea (1316-34) aproape ca au servit la discreditarea papalitatii.

Dar, totusi urma sa vina ceva si mai rau; doar la un an de la intoarcerea lui Grigore al XI-lea la Roma, existau 2 papi. Alegerea papei Urban al VI-lea (1378-97) nu a fost pe placul Frantei, si in consecinta un grup format in mare parte din cardinali francezi si-au ales propriul lor papa contracandidat, papa Clement al VI-lea (1378-97). Acest lucru a determinat inceperea Marii Schisme care a durat 40 de ani. Franta si aliatii sai l-au sustinut pe Clement, pe cand Anglia, Sfantul Imperiu Roman si aliatii lor l-au sustinut pe Urban.

Rivalitatea lor a fost continuata de catre succesorii lor pana in 1409, cand un consiliu al bisericii a hotarat sa ii inlature pe ambii papi si sa numeasca unul nou. Oricum, din moment ce papii care existau au refuzat sa renunfe la cererile lor, acest lucru a intrat intr-o situatie si mai mult: pentru o perioada de 8 ani au existat nu mai putin de 3 papi rivali. In cele din urma, Marea Schisma a luat sfarsit dupa Conciliul de la Constanza in 1417, cand toti cei 3 papi au fost inlaturati si Martin al V-lea a devenit ocupantul necontestat al tronului papal. In mod remarcabil, acest scandal lung si fara precedent nu a impiedicat papalitatea sa-si recupereze autoritatea.

Separarea a fost incheiata de o intrunire a conciliilor generale reprezentante ale intregii biserici, si la un moment dat se parea ca asemenea concilii, in viitor, vor fi autoritatea suprema. Dar dupa o lunga lupta, Conciliul de la Basel (1413-49) a fost manevrat de catre papa Eugeniu al IV-lea, si din acest moment Conciliile erau intotdeauna subordonate papei.

Provocarea bisericii

De-a lungul timpului, cele mai semnificative evenimente au fost dezacordurile totale din diferitele parti ale Europei. In Anglia, John Wycliffe (c. 1330-84) a atacat bogatia in care traia biserica si a pus accent pe biblie (mai mult decat pe legea bisericii) ca sursa de autoritate. Mai tarziu, Jan Huss (c. 1369-1415) a inaintat niste idei derivate de la Wycliff in indepartata Bohemie (in prezent vestii Republicii Cehe).

Semnificativ, cei doi au fost implicati in traducerea Scripturii in limba nationala (engleza si ceha). Ideea de a da voie tuturor oamenilor sa citeasca Scriptura - si, in mod implicit, sa o judece pentru ei insisi - a fost revolutionara, amenintand sa submineze pozitia speciala a clerului si absoluta autoritate a bisericii asupra doctrinei. Majoritatea adeptilor ideologiei lui Wycliffe au fost vanati si exectuati. Huss a fost prins in cursa la Conciliul de la Constanz si ars: dar in loc sa fie intimidat, Bohemianismul s-a rasculat. Neasteptat, au invins cruciada lansata impotriva lor, dar au fost impacati prin concesiunile obtinute la Conciliul de la Basel. Pe la jumatatea secolului al XV-lea se pare ca in final biserica supravietuise tuturor crizelor precedentilor 150 de ani.

DATE IMPORTANTE

910

Fondarea Manastirii Cluny

1077

Henry IV se supune Papei Grigore IV

1069-1099

Fondarea ordinului cistercian

1122

Concordotuf Worm

1158

Fondarea primei universitati la Bologna

1208-1226

Cruciada impotriva albigensilor

1210

Recunoasterea ordinului franciscan

1309-1377

"Captivitatea" papala la Avignon .

1377-1417

Marea Schisma

kb.1380

Prima traducere a Bibliei in engleza

1415

Arderea pe rug a lui Jan Huss

1420

Cruciatii sunt invinsi de Sigismund

1433

Intetegerea de la Praga

1449

Esecul Miscarii Conciliare.